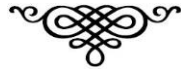

מאמר מוסר ודעת מכבשוננו של מרת המשיגית הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר שליט"א

היסוד של יום הכיפורים - לא 'להישאר בפתח'

אבל המלאך שנברא ממעשיו הלא טובים עוצר את תפילתו מלהתקבל ה"י, וכאשר אדם שב בתשובה בעשרת ימי תשובה וביום הכיפורים הרי הוא מסלק את אותם משחיתים ומקטרגים וכל התפילות של כל השנה עולות יחד עם תפילות יום הכיפורים ונכנסות לפני ה'.

דרגת יום הכיפורים - לפי איך שאדם מתייחס אליו

אבל, צריכים אנו לדעת ולהתבונן בדברים שהביא ר' ראובן מלמד בשם ר' ישראל, כי בשביל לזכות באמת צריך להיות שייכים ליום הכיפורים, להכיר בגדלות של היום הנפלא והנשגב הזה, וככל שיותר מעריכים ומתייחסים אליו בכבוד ראש כך זוכים יותר לרוממות היום ולהשפעותיו הנשגבות.

ועל פי זה נבין את דברי ר' ישראל במקום אחר שביאר גמרא תמוהה במסכת יומא (יט, ב) שמספרת על כך שאלוהי הנביא אמר לרב יהודה (ועי' עוד בסנהדרין צז, ב ג"כ דין ודברים בין אליהו הנביא לרב יהודה בענין הגאולה) **במוצאי יום הכיפורים** שהטעם מדוע המשיח לא הגיע למרות שכעת היה היום הקדוש וכל עם ישראל נטהרו מעוונותיהם, מכיוון שבנהדרעא נעשו חטאים בעצם יום הכיפורים. שאל אותו רב יהודה מה הקב"ה אומר, אמר ליה 'לפתח חטאת רובץ' ופירש"י "יצר הרע מחטיו בעל כרחו". ועי"ש במהרש"א שתמה כיצד יכול להיות, הרי בעולם הזה נמסרה לאדם הבחירה לעשות כרצונו ולבחור בטוב או ברע וכיצד ניתן לומר שהיצר הרע מחטיו בעל כרחם.

אמנם מבאר ר' ישראל כיצד באמת יכול להיות שמבני נהרדעא נכשלו בחטאים חמורים ביום הכיפורים, הרי יום זה כל כך גדול וקדוש עד שלפי רבי הוא מכפר אפילו בלי תשובה! ואיך שייך שבכל אופן בני אדם ייכשלו בו בחטאים?

היסוד של יום הכיפורים - לא 'להישאר בפתח'

אלא אומר ר' ישראל, רואים מכאן יסוד נורא, שכל מעלתו של יום הכיפורים הוא רק כשאדם משתייך ונכנס למצב המרומם של יום הכיפורים, אז יום הכיפורים משפיע ומרומם אותו ויכול לזכות למחילת עוונות, ולרבי אפילו בלי תשובה כלל אלא בעצם עיצומו של יום. אבל אם אדם חלילה מופקע מהרוממות של יום הכיפורים, הוא בא לבית הכנסת להתפלל אבל בתוכו אין יראת הדין, אין התרוממות רוח, אין הכנה והיטהרות, הוא נשאר עומד בפתח... וכשאדם עומד בפתח ואינו נכנס פנימה ולא מתפעל ומושפע מקדושת היום אז 'לפתח חטאת רובץ', אז גם ביום הכיפורים הוא נשאר כמו בכל ימות השנה ויכול ח"ו להיכשל אף בחטאים חמורים ביותר.

יום הכיפורים - דבר טוב למאוד

אנו עומדים בפתחו של היום הגדול והנורא, יום הכיפורים, היום בו אנו זוכים לכפרה וטהרה מכל עוונותינו. ר' ישראל סלנטר כותב במכתבו (אור ישראל מכתב ז') דברים מופלגים בדבר מעלת וגדולת היום וז"ל "יום הכיפורים דבר טוב למאוד, יום סליחה וכפרה, לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים (תענית כו, ב) אין לנו דבר טוב ממנו, אם היינו עושים ההכנה הראויה לתיקון דרכינו כי יום הכיפורים מכפר עם התשובה היא עזיבת החטא - אכן גם המעט טוב מאוד אין ערוך לה בעניני התבל, לראות לכל הפחות שתהיה איזה קבלה על להבא ביום הכיפורים. ואין לנו מסחור הנושא פרי רווח כמו לעשות הכנה בלימוד המוסרי ולהתבונן להיטיב דרכיו, עד אשר יבוא לאיזה קבלה להבא ביום הכיפורים, ובכל בחינה קטנה שבקטנות אשר יכין האדם את עצמו להגדיל בחינת יום הכיפורים שלו אין ערוך ואין די באר הצלחת נפשו להינצל מצרות רבות ונצורות, ואין לנו רווח גדול מזה", ננסה להתבונן מעט בדברים הללו, להרחיב אותם עד כמה שנוכל ולהפיק מהם קצת יותר ברור את יסודות עבודתנו ביום גדול ונשגב זה.

"יום הכיפורים דבר טוב למאוד" - בספר קדוש ישראל (שביבי מוסר עמי עמי שסו) מובא בשם ר' ישראל שאמר שאם בעת שיבוא לעולם העליון היו אומרים לו שימלאו לו בקשה אחת שירצה, היה מבקש לרדת שוב לעולם הזה ויהיה לו עוד יום כיפור אחד, שכן זה הדבר הכי גדול שאדם יכול לזכות לו בעולם הזה - להיות ביום הכיפורים ולזכות למעלתו ורוממותו, כי מתנה נפלאה כזו אין כדוגמתה בעולם הבא.

ביום הכיפורים מסירים את כל המונעים והמקטרגים

ועוד נמצא בספר 'מרפא לשון' מהגאון ר' רפאל המבורגר, שמביא בשם הזהר הקדוש שאדם שחוטא יוצר פגם גם כן ביום ובזמן שבו חטא ואותו יום מסתובב בעולם ואין לו אפשרות להיכנס ולעלות לעולם העליון והוא מחפש מקום להסתתר בו מפני הבושה שבחטא שבו, וכאשר אדם שב בתשובה בימים הללו הוא פותח פתח ומעלה עמו את כל הימים שבהם חטא עם כל המעשים הטובים שבהם וכולם באים ונכנסים לפני ה'! עד כדי מגיעה מעלת ורוממות הימים הנפלאים הללו.

על זה הדרך נמצא גם בדברי ה'נודע ביהודה' (דרשה לעשיית) שעל כל עוון שאדם עושה נברא מלאך משחית ומקטרג שמונע מהתפילות של אותו אדם לעלות לפני כסא הכבוד, גם אם אדם יתפלל תפילה בכוונה גדולה

זה הדבר הראשון שאנחנו צריכים לזכור ולדעת בהיכנס היום הקדוש, לא להישאר בפתח... להיכנס, להשתייך, להתרומם, להיות חלק מעבודת היום, מהקדושה, מהטהרה מהכפרה, רק כך יכולים אנו לזכות להשפעות הנפלאות הגדולות והמיוחדות שיש ביום זה.

על החוטא לנקות את ההשפעה הטבועה בו ממעשיו

"יום סליחה וכפרה, לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים, אין לנו דבר טוב ממנו" - מקור הדברים הוא מהמשנה בתענית (כז, ב) ושם אומרת הגמרא (ל, ב) מה היום טוב של יום הכיפורים "דאית ביה סליחה ומחילה, יום שניתנו בו לוחות האחרונות", זהו יום של קבלת התורה מחדש של כלל ישראל אחרי שחטאו בעגל והקב"ה מחל להם ונתן להם את הלוחות השניות.

כלפי דברי הגמרא כותב ה'בית הלוי' (דרוש טו) לבאר את עומק המעלה והרוממות של יום הכיפורים, שהרי אדם שחוטא הרי זה לא רק שיש בידו עצם החטא והעוון אלא נכנס בנפשו השפעה של טומאה שמושכת את ליבו עוד להוסיף ולחטוא, נבלע בקרבו תוספת הרצון והתשוקה לשוב ולחטוא. וממילא כאשר הוא רוצה לשוב בתשובה הרי זה דומה לכלי שנתבשל בו איסור, שכשרוצים להכשירו הרי דבר ראשון יש להשליך את האיסור שבתוכו, אחר כך צריך לנקות ולמרק את הלכלוך הדבוק בו מהאיסור, אבל לא די בזה אלא יש להגעילו כדי להוציא אף את האיסור הבלוע בדפנות הכלי.

כך הוא גם כאשר אדם שב בתשובה על חטאיו, הרי דבר ראשון הוא צריך לעזוב את חטאו, להסיר מקרבו כל מה שדבק בו ממעשיו הרעים, אבל בשביל להיטהר ולהתנקות לגמרי צריך להוציא את מה שנבלע בנפשו מחמת מעשי החטא, דהיינו התשוקה והרצון והקרבה יותר לחטא, וכיצד מטהרים אנו את עצמנו מבליעות אלו?

אומר הבית הלוי כי ישנם כמה דרכים להגיע לזה. דבר ראשון על ידי צער וייסורים, שכאשר אדם סובל ומתייסר הרי זה מזכך ומצרף את נפשו הפנימית מאותו תשוקה לחטא שנבלעה בו על ידי מעשיו.

הדרך השנייה היא על ידי שאדם לומד תורה לשמה, שגם זה בכוחו לרומם ולטהר את ליבו מכל הטומאה שדבק בו ומהרצון לחטא הבלוע בקרבו.

גודל הכפרה והטהרה של יום הכיפורים

אולם, כותב הבית הלוי "הנה כל זה הוא בכל השנה, אמנם ביום"כ יש בו ביום מעלה גדולה **דמיד שנתחרט האדם ומקבל עליו לשוב ממעשיו הרעים והתוודה עליהם הקב"ה בחסדו מעביר ממנו התשוקה והנטיה שהגביר בעצמו להרע ומעבירו ממנו**, ביום הכיפורים עצמו יש כוח והשפעה רוחנית עליונה שיכולה לטהר ולזכך את האדם גם מההשפעות של החטא שנטבעו בו על ידי מעשיו בכל השנה, הכפרה של יום הכיפורים לא הופכת את האדם להיות אדם 'טוב יותר' אלא היא מביאה אותו להיות 'אדם חדש', הוא כמו מתחיל

חיים חדשים לגמרי, חיים שבהם אין השפעה פנימית לכל המעשים הלא טובים שעשה עד היום, חיים של דביקות בקב"ה.

ועל החלק השני שאומרת הגמרא שביום הכיפורים נתנו הלוחות השניים, כותב הבית הלוי (דרוש יח) כי הנה בלוחות הראשונים היו כלולים בהם גם התורה שבכתב וגם התורה שבעל פה, אבל בלוחות השניים היה רק את התורה שבכתב ואילו התורה שבעל פה ניתנה לכלל ישראל. דהיינו שביום הכיפורים כשכלל ישראל קיבלו את הלוחות השניים הרי הם נעשו כביכול הקלף של הספר תורה שעליו כתובה התורה שבעל פה!! זהו שיא השלימות ששייך שאדם יגיע וישג, ולזה הגיעו כלל ישראל ביום הכיפורים. אלו הם הכוחות העצומים הטמונים וקיימים ביום הנשגב והנורא הזה.

עוד ידועים דברי התנא דבי אליהו (פרשה א) שכותב "ימים יוצרו ולו אחד, זה יום הכפורים לישראל, שהוא שמחה גדולה לפני מי שאמר והיה העולם, שנתנו באהבה רבה לישראל", יום הכיפורים הוא יום אחד בשנה ששונה משאר ימות השנה, יום ששייך 'לו', לקב"ה, והוא נותן אותו לכלל ישראל כדי שנזכה ביום הזה למחילת עוונות ולהיטהר מכל חטאותינו. זהו ה'ימים טובים' לישראל של יום הכיפורים.

אדם שרוצה לשוב ביום כיפור - מסייעים ומטהרים אותו מן השמים

יסוד נפלא נוסף בהגדרת ומעלת התשובה של יום הכיפורים נמצא בדברי הסבא מקלם (חכמה ומוסר ב, קיז) ששואל על הפסוק "מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך, שובה אלי כי גאלתיך", כי הנה לכאורה היה צריך להיות הסדר הפוך, קודם כל צריך האדם לשוב בתשובה שלימה לפני הקב"ה ואז הוא מוחל לו על עוונותיו ומוחה אותם כעב וכענן?

אותה קושיא קשה גם על הפסוק "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו", שלכאורה קודם כל יש להיטהר מכל חטאותינו ואז הקב"ה יכפר עלינו ביום הזה ויטהר אותנו, ומדוע שינה הפסוק הסדר שאמור להיות לכאורה?

אלא, אומר הסבא מקלם, זה בדיוק האור הנפלא של יום הכיפורים, שאם אדם רוצה ומשתוקק לחזור בתשובה, אפילו שהוא עוד לא עשה זאת בפועל אבל מן השמים כבר מסייעים לו, מטהרים אותו מטמטום הלב, מהשפעות החטא שנדבקו בו ואז הוא יכול להגיע למצב של 'שובה אלי', לעשות תשובה אמיתית בלב שלם.

ובאמת הדברים נמצאים כבר בדברי רבינו יונה בתחילת השערי תשובה "התבאר בתורה, כי יעזור ה' לשבים כאשר אין יד טבעם משגת ויחדש בקרבם רוח טהורה להשיג מעלת אהבתו", כל השנה כולה יש סיוע ועזרה לאדם שרוצה לשוב בתשובה ולהתקרב לקב"ה ולא שייך מצב שאדם לא יוכל לחזור בתשובה, אבל ביום הכיפורים זהו במהות היום, שאדם שרוצה לחזור בתשובה

מיד מקבל סיוע ועזרה עצומה מן השמים לטהר אותו ולכפר לו על כל עוונותיו ולהביא אותו לתשובה שלמה ופנימית.

תשובת יום הכיפורים - אפילו תשובה קלה

כך אנו מוצאים עוד מרבתינו שסוברים שבתשובת יום הכיפורים אין את הכ"ד דברים שנמנו בדברי הרמב"ם שמעכבים את התשובה!! ובלשונו של המבי"ט נמצא שכותב שדי אף 'בתשובה קלה'. וזה הביאור במה שאומרים חז"ל ש"ישעי - זה יום הכיפורים" כי ישועה זה מצב שאדם לא עושה מעצמו כמעט שום דבר והישועה באה לו מאליה.

ועד כדי כך מגיעה ישועתו של יום הכיפורים שלדעת רבי עיצומו של יום מכפר אפילו בלי תשובה, וגם לדעת רבני החולקים עליו וסוברים שיום הכיפורים מכפר לשבים, מבאר ה'תורת חיים' שזה נצרך ומעכב רק כדי שאדם לא יהיה בגדר מבעט בכפרה אבל באמת גם הם מודים שבעצם מעלת וגדולת וכוח היום לטהר אותנו מכל חטאותינו. זה המצב שאנו נמצאים ביום הכיפורים, וממילא עלינו רק לא 'לעמוד בפתח'... פשוט להיכנס, להשתייך, לרצות לשוב בתשובה שלמה וכך נוכל לזכות לגדולת ומעלת היום.

מה יעשה אדם שלא יתכונן כראוי?

"אם היינו עושים ההכנה הראויה לתיקון דרכינו" - הסבא מקלם בפנקס הקבלות מספר על הזמנים שחסה בצילו של ר' ישראל, וכותב בתוך דבריו שר' ישראל היה דורש כל ימי אלול בכל יום ויום, וכל דברי קדשו היה רק על הכנת יום הכיפורים!! כל השיחות של אלול היו מכוונות לדבר אחד ויחיד - איך להגיע מוכנים כראוי ליום הקדוש, יום הכיפורים, מתוך תשובה אמיתית, מתוך תיקון המידות, מתוך מחשבות אמיתיות איך השנה הבאה תהיה טובה יותר, בלימוד התורה, בתפילה, במוסר, בקיום המצוות, בעבודת המידות, בבין אדם לחבירו, בכל שטחי החיים, ובלי הכנה לא שייך להגיע לזה כלל, בלי להתכונן הרי רק נעמוד בפתח בלי להיכנס.

אולם, מה באמת יעשה אדם שלא ניצל את הימים, ונעבעע הוא עומד ב'כל נדרי' בלי להתכונן כראוי? מביא בספר 'חזון אש' ששמע מה'אור שמח' שאמר בשם ר' לייב שסיפר לו ששמע מר' ישראל שהנה בלי תשובה יום הכיפורים לא מכפר ולתשובה נדרשת הכנה, ואם כן מה יעשה מי שלא השכיל להכין את עצמו מספיק? איך אפשר ביום אחד לתקן את מה שקלקל ופגם כל השנה?

הכל הולך אחר ההתחלה!!

ואמר על כך ר' ישראל כי הנה נפסק בשו"ע (או"ח קפח, ו) שבסעודה שלישית הנמשכת אחר צאת השבת חייב להזכיר בברכת המזון 'רצה' למרות שכבר יצאה שבת, וכן לגבי ראש חודש וחנוכה ופורים (רעא, ו), ולכאורה הרי כעת כבר יצאה שבת ומדוע יש להזכיר הזכרות של שבת?

אלא התשובה היא כי הכל הולך אחר ההתחלה ומכיוון שהתחיל סעודתו בשבת הרי היא שייכת עדיין לשבת וחייב להזכיר רצה. כן הוא גם לגבי התשובה ביום הכיפורים, גם אם אדם הגיע בלתי מוכן ליום הכיפורים אבל הוא יכול 'להתחיל' לעשות תשובה ביום הכיפורים, להחליט על הדרך בה הוא ממשיך את החיים שלו, לא כפי מה שעשה עד היום אלא באופן הנכון והראוי יותר, ומכיוון שנפסק שהולכים אחר ההתחלה הרי שגם זה שייך ונכלל ב'כפרת יום הכיפורים'.

ההצלה העצומה של יום הכיפורים

"ואין די באר הצלחת נפשו להינצל מצרות רבות ונצורות" - אם רק נפתח את העיניים ונתבונן קצת באופן מוחשי במה שקורה היום בעולם, הרי זה ממש ההגדרה של 'צרות רבות ונצורות', אין לך יום שאין קללתו מרובה משל חבירו והסכנות האיומות והנוראות הקיימות ברוחניות ובגשמיות, והרי אם אנו רוצים להינצל מכך אין לנו אלא לנצל את הזמנים הללו של ימי הדין, להתפלל ולהתעלות, לזכות להיכתב בספרן של צדיקים.

ולא רק מצרה ורעה גשמית אלא גם מרעה רוחנית, הרי כשאנו זוכים לכפרת יום הכיפורים אנו ניצולים על ידי זה מהעונש הנורא המגיע לאדם בעד מעשינו הלא טובים, ועונשי הגיהנם המה נוראים ואיומים שאין איש יכול לתאר.

ידועים דברי הרמב"ן שכותב שאם אדם יסכול בעולם הזה ייסורי איוב במשך כל שנות ימי חייו, אין זה מגיע לסבל של רגע אחד בגיהנם!! ייסורי איוב שהם סמל ודוגמא בעולם לייסורי גוף ונפש נוראים, גם אם אדם יישא אותם ח"ו שבעים שנה הרי שרגע אחד בגיהנם נורא מזה. ואת כל זה ניתן למחוק ביום אחד! ולא רגע אחד אלא כמה וכמה רגעים כאלו אנו יכולים לבטל ולהסיר מעלינו. מי פתי ולא ינצל הזדמנות נפלאה שכזו.

הרווח העצום שאפשר להשיג ביום הכיפורים

"ואין לנו רווח גדול מזה" - ב'שיחות חכמה ומוסר' מר' דוד קארנגלאס זצ"ל עושה חשבון כמה מצוות אדם יכול לקיים ביום הכיפורים, שהרי מצוות תשובה היא מצות עשה דאורייתא והיא כוללת שתי מצוות, תשובה ווידוי (שיש ממוני המצוות שמנו אותן בנפרד), ומלבד זאת יש ביום הכיפורים מצות עשה נוספת על עצם התשובה בזמן זה, כדברי רבינו יונה בשערי תשובה.

ואם כן, על כל עבירה ועבירה שאדם עשה והוא שב עליה בתשובה ביום הכיפורים הוא מקיים שלוש מצוות, על כל לשון הרע, כל ביטול תורה, כל חילול שבת, כל מחשבה רעה, על כל אחד מהם שהוא שב בתשובה הוא מקיים שלוש מצוות עשה מן התורה, כפול סך כל העבירות שעשה במשך השנה שהוא שב מהם כעת, הרי יכולים להגיע בזה לאלפי מצוות עשה ביום אחד!!!

ומנגד, אם חלילה אדם לא מעורר ליבו ולא שב בתשובה הרי מלבד שלא נמחלו עוונותיו הוא עובר על כל

וקדושת יום הכיפורים!! הוא מצידו היה רוצה לכבד את יום הכיפורים בסעודה רק שהתורה ציוותה להתענות בו ולכן הוא אוכל קודם ובזה הוא מתחיל כבר את יום כיפור, זהו הוא כבר משתייך להשפעות הרוחניות של יום כיפור, וזה נחשב 'כאילו התענה'.

לחכות ולצפות לטהרה של יום הכיפורים

ומזה נלמד שאם חלילה אדם מגיע ליום הכיפורים והוא רק 'עומד בפתח', הוא אכן מקפיד על כל הדינים וההלכות, נוהג את כל המנהגים, מתפלל את כל התפילות ושר את כל הפיוטים, אבל הלב שלו עדיין 'עומד בפתח', הוא עושה הכל כמצות אנשים מלומדה, בלי ההרגשה הפנימית, בלי הרצון האמיתי לשוב בתשובה, בלי הציפייה לזכות להתפטר אחת ולתמיד מכל ההשפעה והטומאה של מעשיו בכל השנה, הרי שבזה לא שייך לזכות לקדושת הזמן ולסגולותיו.

ומנגד, אם אדם נכנס בפתח, הוא מצידו פותח בליבו פתח אפילו כחודו של מחט, הוא רוצה, הוא משתייך, הוא שואף ומשתוקק לזכות למחילה ביום הכיפורים, הרי שבזה עצמו הוא זוכה שמן השמים פותחים לו כפתחו של אולם, מסייעים לו לעשות תשובה שלימה ומטהרים אותו מכל עוונותיו ופשעיו.

כשאדם חושש מן החטא הוא זוכה למחילה ולטהרה

ונסיים בדברי התנא דבי אליהו (זוטא ספ"ד) שמגלה לנו מה מקור קדושת היום ומהיכן זכינו כל כלל ישראל לכזה יום קדוש ונורא, וז"ל "ארבעים ימים האחרונים שעלה משה שנייה להר סיני להביא תורה לעמו, גזרו ישראל יום צום יום תענית, יום האחרון שבכולם שהוא סוף ארבעים, גזרו תענית ולנו בתעניתם, **כדי שלא ישלוט בהם יצר הרע** וכו', באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה עליהן, ובישרה אותן רוח הקודש בשורות טובות ונחמות, ואמר להן, בני, **נשבע אני בשמי הגדול שלי, שתהא לכם בכייה זו בכיית שמחה, ויהיה לכם יום זה יום סליחה וכפרה ומחילה, לכם ולבניכם ולבני בניכם עד סוף כל הדורות**".

אם אדם מצידו חושש ומפחד מן החטא, אם הוא מצידו עושה פעולות כדי להינצל משליטת היצר הרע, על ידי זה זוכים ליום הכיפורים, על ידי זה אפשר להגיע לשמחה הגדולה של מחילת העוונות, להיות אדם חדש לגמרי, להתחיל חיים חדשים, חיים של קרבת ה', של שקיעות בלימוד, של עבודת ה' עם כל הכוחות, הקב"ה יעזור לנו שנזכה לגמר חתימה טובה ולכל הברכות והישועות יחד עם שאר כלל ישראל אכי"ר.

(נכתב מפי השמועה מהמסר בישיבת פוניבז' ערב יום הכיפורים תשפ"ו)

יו"ל על ידי מערכת "אדרת אליהו"

© כל הזכויות שמורות.

לקבלת הגליון במייל, להערות, תרופות והנצחות, ניתן לפנות

בכתובת TANURABANAN1621@gmail.com

חדש!!! ניתן לתרום ולהנציח בעפידות קהילות

יש לחפש ב'קופות נוספות' "אדרת אליהו"

או בקהילות-פון 073-275-7000 ולהקיש את קוד הקופה 56665

עבירה ועבירה בביטול שלוש מצוות עשה. ובפרט שכבר כתב הצ"ח שבימים הללו אם אדם לא שב בתשובה התביעה עליו גדולה הרבה יותר, שהרי כל הדלתות פתוחות, הקב"ה ציווה אותנו על התשובה בימים הללו והוא מחכה לה, ואם כעת לא נשוב בתשובה הרי התביעה עלינו חלילה עלולה להיות גדולה ונוראה (וכן ע"י עוד בכוכבי אור

ה').

ומנגד, אם אדם כן זוכה לעשות תשובה ביום הכיפורים הרי שהוא יכול להשיג בזה הן מחילה על כל עוונותיו והן קיום שלוש מצוות עשה על כל עבירה ועבירה. הרי לפנינו הרווח הגדול והעצום שאפשר להרוויח ולהשיג ביום הכיפורים, האם לא נעשה כל מאמץ כדי לנצל זאת?!

השמחה לפני הקב"ה במחילת עוונותיהם של ישראל

זו השמחה הגדולה והעצומה של יום הכיפורים, שהקב"ה שמח בכך שהוא מוחל את עוונותיהם של ישראל, וכמו שכותב בתנא דבי אליהו (ס) "משלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיו עבדיו ובני ביתו מוציאים את הזבלים ומשליכים אותם כנגד פתח של מלך, וכשהמלך יוצא ורואה הזבלים הוא שמח שמחה גדולה. לכך נדמה יום הכיפורים, שנתנו הקב"ה באהבה רבה ובשמחה, ולא זו בלבד אלא בשעה שהוא מוחל לעוונותיהן של ישראל אין מתעצב בלבבו אלא שמח שמחה גדולה, ואומר להם להרים ולגבעות לאפיקים ולגאיות, בואו ושמחו עמי שמחה גדולה, שאני מוחל לעוונותיהם של ישראל".

כזו שמחה עצומה בכל העולם כולו על כך שאנחנו נטהרים מעוונותינו, מתנקים מחטאינו וחוזרים בתשובה לאבינו שבשמים. אז למרות האמת הדין והיראה הגדולה אבל בוודאי שצריך להיות בשמחה עצומה על הזכות הגדולה של היום הזה.

מעלת הסעודה של ערב יום הכיפורים

רבינו יונה (שערי תשובה ד, ח) מביא את דברי חז"ל (ראש השנה ט, א) "כל הקובע סעודה בערב יום הכפורים כאילו נצטוו להתענות תשיעי ועשירי והתענה בהם", מה המעלה הגדולה של סעודה בערב יום הכיפורים? ואיך זה יכול להיות עד כדי כך שזה כאילו נצטוו להתענות והתענה? אומר רבינו יונה "כי הראה שמחתו בהגיע זמן כפרתו, ותהיה לו לעדה על דאגתו לאשמתו, ויגונותיו לעונותיו", על ידי הסעודה שאדם אוכל ביום הזה הוא מראה את שמחתו העצומה על כך שזכה לכפרת יום הכיפורים. זה גופא המעלה הגדולה של הסעודה ביום הזה.

ובמאירי (הקדמה לברכות) כותב שהרי אותו אדם שאוכל בתשיעי אין מטרתו אלא רק שיהיה לו כוח לקיים מצות ה' ולהתענות ביום הכיפורים, כל האכילה ביום הזה היא לשם שמים וממילא הרי זה נחשב כאילו התענה ביום זה בעצמו!!

ר' גדליה אייזמן היה אומר שכאשר אדם אוכל בתשיעי ומראה בכך את שמחתו ביום הגדול הזה, הרי שכבר בסעודה של ערב יום הכיפורים מתנוצצת בו הארת